

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

TAKÁCS RÉKA

GÓTIKUS TESTISÉG: A KÉSŐ TIZENNYOLCADIK-KORA TIZENKILENCEDIK
SZÁZADI ANGOL NŐI GÓTIKUS REGÉNY TESTÁBRÁZOLÁSA

Doktori iskola: Irodalomtudományi Doktori Iskola
Doktori iskola vezetője: Dr. Kállay Géza PhD
Program: Modern angol és amerikai irodalom doktori program
Program vezetője: Dr. Ferencz Győző PhD

A bizottság tagjai és tudományos fokozatuk:

A bizottság elnöke: Dr. Kállay Géza PhD

Hivatalosan felkért bírálók:

Dr. Ruttkay Veronika PhD
Dr. Pellérdi Márta PhD

A bizottság további tagjai:

Dr. Péteri Éva PhD
Dr. Barcsák János PhD
Dr. Farkas Ákos PhD, Dr. Csikós Dóra PhD (póttagok)

Témavezető és tudományos fokozata: Dr. Péter Ágnes prof. emeritus

Budapest, 2014

A kutatás tárgya és területe

Disszertációm a tizennyolcadik század utolsó és a tizenkilencedik század első évtizedében megjelent angol női gótikus regény testábrázolásával foglalkozik. Ellentétben a kritikai szemlélettel, miszerint a női gótikus regényből hiányzik a test referencialitás, és csak a Frankensteinben kerül a test újra felszínre, a testiség igenis fontos szerepet játszott a női gótika kezdeti fázisában is. Nemcsak, hogy beleépítették szövegeikbe a testet, de szubverzív módon használták azt, ezáltal artikulálva a korabeli férfitársadalomról megfogalmazott kritikájukat. A női test szubverzív ábrázolására négy különböző módot azonosítottam, melyet a következő négy korabeli női gótikus szöveg elemzésével illusztrálok: Ann Radcliffe *The Romance of the Forest* (1791), Mary Wollstonecraft *Maria; or, the Wrongs of Woman* (1798), Charlotte Dacre *Zofloya, or the Moor* (1806), és Mary Anne Radcliffe *Manfroné, or the One-Handed Monk* (1809).

Ellen Moers 1977-es *Literary Women* című monográfiája óta, Ann Radcliffe-t tartják a műfaj alapítójának. Pontosan a női gótika Radcliffe-i gótikával való azonosítása miatt jutottak a gótika kritikusok arra a következtetésre, hogy a női gótikus regényből eltűnt a direkt fizikalitás. Eddig Radcliffe-t mindig úgy tárgyalták, mint egy nőíró, aki betartva a korabeli viselkedési előírásokat, megpróbálta elkerülni a testiségre tett egyértelmű utalásokat. Célom az volt, hogy megkérdőjelezzem ezt a kritikai hozzáállást, és bebizonyítsam, hogy a *The Romance of the Forest* egy olyan regény, melyben központi szerephez jut a testiség.

Mary Wollstonecraftot, akit leginkább a nőjogokról szóló értekezése révén ismer az olvasóközönség, mindig is felforgató társadalmi kritikusként tartották számon, aki igen merész gondolatokat közvetít a nők korabeli társadalmi és oktatási helyzetét illetően. Utolsó, befejezetlen regénye, *Maria; or, the Wrongs of Woman*, túlsordul a testiségtől, melynek két valószínűsíthető oka van: egyrészt érezhető benne a francia forradalom hatása, másrészt Wollstonecraft terhes volt, amikor írta a regényt, s a kritikusok egyetértének abban, hogy ez a szöveg a leginkább önéletrajzi ihletésű az összes Wollstonecraft szöveg közül. Feltevésem, hogy a szerző regényében hangot ad mindazoknak a félelmeknek és érzéseknek, melyeket saját anyai testével kapcsolatban érzett.

Charlotte Dacre annyiban igen hasonlít Wollstonecraft-hoz, hogy őt is egyfajta provokatív anomáliaként kezelték kortársai: külseje, családja, hitvallása és magánélete mind közrejátszottak társadalmi marginalizálódásában, azonban a korabeli irodalomkritika szemében talán legnagyobb bűne nőíróként az volt, hogy első regényét a híres-hírhedt Matthew Monk Lewisnak ajánlotta, akinek hatása tetten érhető Dacre valamennyi regényében. Dacre sohasem került be az irodalmi kánonba, azonban a legújabb kutatások elkezdtek felfedezni írásai értékét, s elsősorban regényei testábrázolása keltette fel a gótikakutatók érdeklődését.

Kronológiailag az utolsó nőíró, Mary Anne Radcliffe, egy meglehetősen ismeretlen szerző, olyannyira, hogy a kritika a mai napig nem szolgál egyértelmű bizonyítékokkal a szerző valószínűségéről. Az egyetlen tanulmány, mely Mary Anne Radcliffe munkásságával foglalkozik, négy lehetséges jelöltet állít a *Manfroné* szerzőségére, azonban a regény elemzésére eddig nem született komoly kritikai munka, holott, a *Manfroné* igen népszerű regény volt a tizenkilencedik század elején (több kiadást is megélt), és nagyon érdekes momentum a korabeli női gótikus regény testábrázolásának.

A disszertáció felépítése

A disszertáció az 1790-1810-ig tartó időszak női gótikus regényeinek feminista olvasata, melynek során igyekszem bebizonyítani, hogy a fent említett nőírók tudatosan építették bele a testiséget az irodalmi korpuszba, azzal a céllal, hogy artikulálják félelmeiket a korabeli patriarchális elnyomással kapcsolatban. A disszertáció öt fejezetből áll, melyek közül az első fejezet a női gótika fogalmának evolúciójával foglalkozik és egyben irodalomtörténeti áttekintést ad a testiséggel kapcsolatos kritikai hagyományról.

A második fejezet Ann Radcliffe második regényét, *The Romance of the Forest* (1791) veszi górcső alá, melyben, érvelésem szerint, Radcliffe hősnőjének testén keresztül fejezi ki a férfi hegemonia visszautasítását. Radcliffe nevét ritkán asszociáljuk felforgató eszmékkal: életében olyannyira visszavonultan élt, hogy ő lett a tiszteletteljes nőíró mintaképe; Yael Shapira el is nevezte „delicate Gothic”-nak a Radcliffe-i írásmódot. Véleményem szerint, azonban, hírneve ellenére, Radcliffe nagyon is tudatában volt a nőket érő férfi elnyomásnak. A fejezet első része azokra az eszközökre fókuszál, melyeket a férfi irodalom használ a női test eltárgyasítására és kirakatba tételére. Regényében megjelenik a zárda; egy patriarchális struktúra, mely megpróbálja befedni, eltakarni, hermetikusan lezárni a női testet, s egyben eltorzítani annak valóság érzékelését. A fejezet második részében, a regény azon jeleneteit vizsgálom, ahol a hősnő teste erotikus tárggyá degradálódik teljesen kiszolgáltatva a mohó férfiszemeknek. A hősnő testének vagy éppen ruházatának aprólékos leírása egy másfajta bebörtönzést szimbolizál: a női érzékenység diszkurzusát, mellyel Richardson és Rousseau írásaiban találkozhatunk. Radcliffe olyan módon reagál a fent említett patriarchális machinációkra, hogy bemutatja, hogyan fedezi fel (újra) hősnője a természetes női testet, mely mentes minden fajta férfi torzítástól: a természet úgy jelenik meg mint egy „jó szándékú anya”, aki magához veszi és felneveli az elárvult hősnőt, s akinek a hatására a hősnő túlzottan gyenge feminin teste megerősödik, mintegy maszkulinizálódik. A regény fontos momentuma az „anya” felfedezése a természetben, hiszen ez vetíti előre a hősnő azon vágyát, hogy visszaszerezze elvesztett anyai örökségét. A feminista gótikakutatás régóta azt a nézetet osztja, hogy a gótikus regény azért szabadul meg idejekorán az anya testétől, mert az gátolná a hősnő identitás fejlődését, egyfajta panoptikonként ellenőrizve a lánygyermek fejlődését. A fejezet utolsó részében kísérletet teszek e nézet megcáfolására, hiszen a regény szövegszintű analízise azt látszik igazolni, hogy a Radcliffe-i női gótikában a hősnőt elsősorban anyai örökségének visszaszerzése szabadítja fel, s teszi függetlenné, nem pedig az apa feldarabolódott öröksége, mely végül is értelmezhetetlen marad a lánygyermek számára.

A harmadik fejezetben központi szerep jut az anyaság és az anyai test értelmezésének: Mary Wollstonecraft maga is úgy viszonyul utolsó, befejezetlen regényéhez, mint gyermekéhez, s ez mindenképp egy komplikált viszony: nem csak azért mert a szerző maga is terhes volt második gyermekével mikor a regényt írta – sőt abba halt bele, hiszen azért maradt töredékes a regény, mert Wollstonecraft gyermekági lázban meghalt a szülést követően, hanem azért is, mert a szöveg híven tükrözi azokat a testi-lelki folyamatokat, amelyek során az egykor testiségellenes szerző, úgy tűnik, átértékelte korábbi szexualitással kapcsolatos nézetét. Ebben az átértékelésben nagy szerepet játszott a francia forradalom, nemcsak mint történelmi esemény, hanem személyes tapasztalat is (Wollstonecraft Franciaországban volt az események idején, s itt találkozott azzal a Gilbert Imlay-jel, akivel való szenvedélyes szerelmi viszonya alapjaiban rengette meg az író női testiségről alkotott nézeteit).

A fejezet elején röviden reflektálok a regény műfajára: Wollstonecraft egyik legfőbb kritikusa, Anne K. Mellor ugyan realista regényként ír Mariáról, míg más kutatók (Kilgour, Heiland, Heller) egyértelműen gótikus regényként kezelik a szöveget, s magam is úgy gondolom, hogy Wollstonecraft regénye, bár kissé eltér az általános mintától, beleillik az általam használt női gótika műfajába. A következő alfejezetekben a francia forradalom

testábrázolását vázoló fel, melynek központjában a francia szabadság nőalakjának androgün teste áll, mely az anyai testre, különös tekintettel a női mellekre, hívja fel a figyelmet, ugyanakkor előrevetíti egy erősen maszkulin női test megszületését. A fejezet különös figyelmet szentel az anyai test kettős szemléletének: bár az anyaság élménye hatalmat adott a nők kezébe, ugyanakkor csapdába is ejtette őket, hiszen eltörölte heteroszexualitásukat.

Ebben a fejezetben, bár a *Maria* a központi szöveg, fontosnak tartottam Wollstonecraft korábbi szövegeinek vizsgálatát is, annak érdekében, hogy láthassuk milyen változásokon ment keresztül a Wollstonecraft-i ideális testkép. Figyelemreméltó, milyen hatással bírt mind Wollstonecraft testére, mind eszméire Franciaországi látogatása a francia forradalom idején, amikor is megismerkedett az amerikai vállalkozóval, Gilbert Imlay-jel. Szenvedélyes testi kapcsolatuk alapjaiban rengette meg Wollstonecraft hitét a test és intellektus dichotómiájáról. Míg az *A Vindication of the Rights of Woman*-ban elzárkózott a szexualizált női testtől, mert az gátolta a nők intellektuális fejlődését és csapdába zárta őket, addig Imlay-jel való kapcsolata eredményeként és a francia forradalom hatására elfogadja a szexualizált női testet, amint az központi téma utolsó regényében is. Wollstonecraft testképének alapos vizsgálatát követően arra a megállapításra jutottam, hogy Wollstonecraft, csakúgy, mint regényének címszereplője terhesnek éli meg az anyai testet, melytől meg akar szabadulni. Az anyai test képe meglehetősen ambivalens érzéseket keltett a korabeli nőtársadalomban: egyrésztől hatalmat adott a kezükbe, hiszen az anya teste önfeláldozása és táplálásra való képessége révén felemelkedett a férfitársadalom szemében, ugyanakkor az anyaság élménye egyfajta börtön is volt a nők számára, mely eltörli szexualitásukat és testi vágyaikat.

A negyedik fejezet a test változékonyságát tárgyalja, amint az megjelenik Charlotte Dacre *Zofloyájában*. A fejezet elején felvázolom Dacre karrierjét, mint nő és nőíró, amit azért tartok fontosnak, mert, úgy vélem, Dacre, regényének anti-hősnőjéhez hasonlóan szándékosan manipulálta testképét, annak érdekében, hogy azt mindinkább elfogadtassa a férfiakkal. Már utaltam rá, hogy Dacre teste, csakúgy, mint Victoriáé, ellentétben állt a férfitársadalom által idealizált női testtel: mindkettő sötét, erős, tele vágyakkal, s mint ilyen, veszélyes és elfogadhatatlan. A fejezet második részében összehasonlítom a regény két prominens női testét, Lilla passzív, gyenge és letisztult testét Victoria egyre duzzadó, maszkulinizálódó és szexuálisan túlfűtött testével. Úgy gondolom, Lilla meggyilkolása központi fontosságú aktus a regényben, hiszen a női démon ekkor realizálja az idealizált női test elutasítását, továbbá úgy vélem, hogy Victoria testének szándékos manipulálása azt mutatja, hogy a korabeli női tudat nagyon mélyen internalizálta a patriarchális társadalom által előírt női testképet. A test manipulációja biztosítja Victoria, és Dacre, számára a túlélést egy olyan társadalomban, ahol a test felszíne alapján ítélik meg a személyiséget. Adriana Craciun nyomdokain haladva megpróbáltam bemutatni, hogy Victoria teste milyen mértékben lépi át a kor nőideáljának testhatárait. Ezt követően, a regény egy másik központi testéhez fordulok, a rabszolga, Zofloya testéhez, mely az egyetlen olyan test a szövegben, melynek jelenlétében Victoria manipulatív stratégiája hatástalannak bizonyul, s melynek tornyosuló férfiassága és alapvető Mássága végül eredményezi a női démon testének átalakulását egy meghajló, feminin női testté.

Az utolsó fejezet a halott test problematikájával foglalkozik, ahogyan azt Mary Anne Radcliffe ábrázolja *Manfroné, or the One-Handed Monk* című regényében. A regény már-már természetellenes módon ragaszkodik a halott női testhez, mely megkísérli megakadályozni a hőst abban, hogy az teljesen elmerüljön a versengő férfi heteroszexualitásban. A vizsgált regények között ez az egyetlen szöveg, mely meg sem próbál ellenállni a női test eltárgyasításának, hanem épp ellenkezőleg, az eltárgyasított női testet arra használja, hogy feminizálja a férfi testet. A *Manfroné* korpusza tele van fallikus testrészekkel, mint például a címben is megjelenő szellemkéz vagy a férfiszereplők szemei, melyeket, úgy tűnik, Radcliffe megpróbál ellensúlyozni a női test passzív és feminin voltának hangsúlyosságával. Ezzel

persze nem azt kívánom sugallni, hogy a szöveg nőgyűlölő lenne, vagy azt mutatná, hogy a szerző nem volt tisztában a női test eltárgyiasításának veszélyeivel. A regény női testeinek halálszerű nőiességét a kor halott-nő-kultuszának fényében értelmezem, és a regényben megjelenő női-férfi testkapcsolatokat összevetem a férfi művész és női modell testének kapcsolatával. Úgy tűnik, Radcliffe kellőképp ismerte a férfi gótikus regények testábrázolását, s nagy mértékben merített azokból, azonban tökéletesen szembement a férfi gótika képei mögött megbúvó szellemiséggel: ami a férfi gótikus regényben és festészetben (ld. Fuseli *The Nightmare*) gyengeségnek számított a nők testét illetően, az Radcliffe regényében pontosan a női testek erőssége. A fejezet végén felhívom a figyelmet a *Manfroné* és a *Frankenstein* korpuszai közti párhuzamokra, melyek bizonyítják a kora tizenkilencedik századi nőírók érdeklődését a passzív nőiség és a térhódító férfiasság kapcsolata iránt.

Módszertan

A disszertációban tárgyalt regények többségét már vizsgálta a szakirodalom, azonban a gótikus tanulmányok többsége fájdalmasan általános konklúziókat vont le, éppen ezért megpróbáltam a lehető legközelebbbről megvizsgálni a kiválasztott szövegeket. Az elemzés fő módszere a közeli szövegolvasás, melynek fő oka a vizsgált nőírók társadalmi kötöttsége volt: mivel a korabeli nőíróknak nem volt szabad nyíltan utalniuk a testre, kénytelenek voltak szubtilis módokat alkalmazni a testábrázolásban, így bizonyos szavak, vagy kifejezések használatát, illetve azok intertextuális vonatkozásait is alaposan meg kellett vizsgálni.

A másik módszer, melyet alkalmaztam az összehasonlító olvasat volt. Habár a disszertáció tárgya a női gótikus regény, a férfi gótikus regény konvencióit is figyelembe kellett venni, azért, hogy hangsúlyozzam a kétféle írásmód közti alapvető különbségeket, valamint azért, mert a férfi gótikát pontosan azok a konvenciók alakították, melyekre a gótikus nőírók reagáltak. Az összehasonlító olvasatok persze nem korlátozódnak a regényekre: az volt az elképzelésem, hogy egy meglehetősen szerteágazó kulturális kontextust vizsgálok, melynek keretein belül a női gótikus regény testiségének specifikus elemeit próbáltam elkülöníteni. Ennek érdekében a regények mellett levelek, újságcikkek, illemtankönyvek, versek, valamint festmények és karikatúrák is a vizsgálat tárgyai, melyek a női gótikus regénnyel párhuzamos vagy éppen azzal ellentétes álláspontokat fogalmaznak meg.

A kulturális tanulmányok mellett a feminista irodalomelmélet is fontos szerepet játszik a szövegek elemzésében. Mivel a disszertáció tárgya a test, pontosabban a női test ábrázolása, olyan kérdésekkel foglalkozik, melyek a feminista irodalomkritika számára is központi jelentőséggel bírnak; éppen ezért, Kristeva, Irigaray, Cixous és Butler elméletei az anyaságról és a patriarchális társadalom nőképéről képezik az érvelés alapját. Természetesen a szövegek feminista olvasata elkerülhetetlenül leszűkítő, mely helyenként kanonizált szövegek radikális olvasatát eredményezheti, azonban a közeli szövegolvasás módszere, valamint a felhasznált szakirodalom körültekintő megválasztása remélhetőleg meggyőző értelmezésekhez vezet.

Remélem kutatásom hozzájárul a női gótikus regény műfajának újraértelmezéséhez, melyet gyakran elvetettek mint unatkozó középosztálybeli nők firkálmánya ami csak ismételgeti a Walpole-i és Lewis-i férfi gótika konvencióit. A kiválasztott szövegek vizsgálata remélhetőleg alátámasztja feltevésemet, miszerint, a női gótikus regényírók társadalmi nemükkel, társadalmi státuszukkal, az anyasággal és a szexualitással kapcsolatos félelmeiket artikulálták a regényben egy olyan társadalmi rend határain belül, mely megpróbálta elhallgattatni természetes hangjukat és korlátozni képzelőerejüket. Mindezt egy olyan forráson keresztül tették meg, mely a leginkább tabu volt számukra: a saját testükön keresztül. A disszertáció minden egyes fejezete az adott nőíró személyes és publikus testének

vizsgálatával kezdődik, mivel úgy vélem ezek a szerzők a saját elnyomott testükből merítettek ihletet a fiktív testek ábrázolásához.

A vizsgálat eredményei

Ann Radcliffe *The Romance of the Forest* című regénye a patriarchátus által megformált művi, korlátozott test elutasítását teszi meg témájává, valamint központba helyezi a lánygyermek problematikus választását az apa és az anya teste között. Értelmezésem szerint, Radcliffe hősnője természetes androgün testét preferálja azzal az eltorzított, összetöpreődött és elszíneződött testtel szemben, melyet a különböző apa-figurák és a hős által képviselt férfitársadalom elképzelt neki. Továbbá a hősnő azt is felismeri, hogy a természetesen erős és egészséges női test, valamint a valóság sértetlen/elkendőzetlen látványa csak az anya testének visszaszerzésével, az azzal való azonosulással válik elérhetővé számára. Ezzel szemben az apa töredékes korpusza (az elmosódott kézirat mely megörökíti apja szenvedéseit) értelmezhetetlen, olvashatatlan marad számára, s újra felfedezett egységes, egész testének darabokra szakadásával fenyeget, mint azt az álmaiban visszatérő atyai tükörben megjelenő szétmarcangolt női test bizonyítja. Radcliffe szembemegy az érzékenység Richardson-i és Rousseau diskurzusával, valamint létrehoz egy Burke fenséges elméletétől eltérő női fenségést, mely nem elnyomja, vagy korlátozza hősnője testét, hanem épp elenkezőleg kiteljesíti és megerősíti azt.

Wollstonecraft *Maria; or, the Wrongs of Woman* című regényében az anyai test megtapasztalását írja le, melyre a francia szabadság androgün teste nagymértékben hatott. Habár a Wollstonecraft szakirodalom többsége úgy tartja, hogy a szerző elítélte és elutasította a szexualizált női testet, utolsó befejezetlen regényét úgy értelmezem mint a szexuálisan felszabadult test ünneplését a korlátozó és korlátolt anyai testtel szemben. Wollstonecraft az anyai test elnyomását teszi szükségessé, hiszen az elnyomó férfi hegemonia ezt a testet használja a női szexualitás eltörlésére.

A *Zofloya* a stabil, soha nem változó női testet úgy ábrázolja mint a szenvedélyes nőiség ellenségét. Amikor Victoria felvágja Lilla testét, nem csak azért teszi, hogy „megölje az otthon angyalát”, hanem ezzel fejezi ki az androgün nőiség legmélyebb vágyát, hogy felnyissa azt az áthatolhatatlan, tökéletes női testet, melybe a férfitársadalom korlátozni akarja őt. Victoria alakváltása hol démoni vámpírrá, hol szófogadó angyallá azt jelzi, hogy nem létezik stabilizált női test; lehetséges a test és a társadalmi nem határainak áthágása. A regény arra figyelmeztet, hogy az identitás testi jelei manipulálhatók egy kiválasztott ideálhoz való hasonulás érdekében, más szóval Dacre tudatosan kihasználja a Hoeveler-i áldozat-feminizmust. Dacre hősnőjének legnagyobb határszegése az, hogy magához öleli, elfogadja természetes testét, csakúgy, mint annak maskulin vonásait, melyek a mórban öltenek testet.

A *Manfroné* a végletekig passzív női testet teszi meg témájává, mely képes elférfiatlanítani a férfi testet. Szeretném hangsúlyozni, hogy a másik három regénnyel ellentétben, Mary Anne Radcliffe szövege nem ajánl alternatív testiséget a férfitársadalom által meghatározotttal szemben, helyette, a társadalmi nembeli különbségek eltörlését célozza meg, mely a férfi testet eltéríti annak természetes testi aktusaitól. Más szóval, a *Manfroné* nem a női testiség megerősítését választja a férfi hegemonia felforgatására, hanem a férfi testi erőfölényt csökkenti le, ezzel hozva egyensúlyba a nemek kapcsolatát.

Megvizsgálva a négy regényben felvázolt testábrázolásokat, egy érdekes eltérést figyelhetünk meg a két korábbi és a két későbbi regény között. Ann Radcliffe és Mary Wollstonecraft szövegei úgy tűnik a női test természetes jelentésrétegeit tartják a járható útnak, vagyis elutasítják a megtévesztő testi felszínek alkalmazását. Amint azt bemutattam, Radcliffe hősnője elutasítja az apácai fátylat mely korlátok közé szorítaná természetesen androgün testét, s vele együtt természetes testi vágyait is; ugyanakkor azt sem engedi, hogy akár a hős,

akár a gazember erotikus szemlélődésük tárgyává tegyék a testét. Wollstonecraft hasonlóképpen ellenséges a férfitársadalom jól szövött lepleivel szemben, melyek elfedik a természetes női testet és művi szépséggel cicomázzák fel azt. Syndy Conge szerint az örültek háza, ahova Maria be van zárva, valójában az „érzékenység börtöne”, egy férfiak által megkonstruált börtön, mely hősnőjét fogságban tartja (Conger 178)¹. Jemima és Maria fizikai és szimbolikus értelemben is kitörnek ebből a börtönből, mely azt jelzi, Conger szerint, hogy Wollstonecraft, bár elismeri ennek a konstrukciónak a létezését, de már nem tartja képesnek arra, hogy bebörtönözzé a nőket (Conger 178).

Ezzel szemben, Dacre és Mary Anne Radcliffe regényei, úgy tűnik, internalizálták az érzékenység nyelvezetét, s hősnők láthatólag elfogadják a férfitársadalom által megalkotott női testet, azonban ezt a kulturálisan normatív testet arra használják, hogy beteljesítsék saját vágyaikat. Dacre hősnője szándékosan manipulálja testének felszínét, hogy az illeszkedjen a kor nőideáljához, azonban csak azért teszi ezt, hogy kielégítse egyre növekvő szexuális éhségét. Mary Anne Radcliffe szövege ugyanakkor nem egy ambiciózus és határszegő hősnőt fest le, inkább hősnőjének természetes passzivitására hagyatkozik, hogy a hős agresszív fizikalitását eltörölje.

A disszertáció témájához kapcsolódó publikációk:

Tóth, Réka. “The Plight of the Gothic Heroine: Female Development and Relationships in Eighteenth-Century Female Gothic Fiction”. *EGER JOURNAL OF ENGLISH STUDIES* 10: pp. 21-37. (2010).

Tóth, Réka. “The Cry from the W/Tomb: Gender Roles and Aspects of Psychological Domination in Edgar Allan Poe’s *Berenice*”. *AngolPark* (2011).

Tóth, Réka. „Hol keressük a testet?: A test a tizennyolcadik századi női gótikában”. In: Frank Tibor és Károly Krisztina (szerk.) *Az angol tudománya: 125 éves az egyetemi angol szak*. Budapest: ELTE - Eötvös Kiadó, 2014. pp. 106-112.

---

¹ Conger, Syndy McMillen. *Mary Wollstonecraft and the Language of Sensibility*. London and Toronto: Associated University Press, 1994.